

UCHWAŁA NR XXXI.194.2021
RADY GMINY WĄPIELSK

z dnia 6 sierpnia 2021 r.

w sprawie uchwalenia
„Gminnego Programu Ochrony i Promocji Zdrowia Psychicznego na lata 2021-2025”.

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 5 i art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2021 poz. 1372) art. 2 ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 685) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 (Dz. U. z 2021 r. poz. 642) Rada Gminy w Wąpielsku uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje „Gminny Program Ochrony i Promocji Zdrowia Psychicznego na lata 2021-2025”, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wąpielsk.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Wąpielsk

Tomasz Czajkowski

Przewodniczący
Rady Gminy
Tomasz Czajkowski

GMINNY PROGRAM

OCHRONY I PROMOCJI ZDROWIA PSYCHICZNEGO

na lata 2021-2025

WĄPIELSK 2021 r.

Spis treści

I	Wprowadzenia
II	Podstawy prawne
III	Realizacja Gminnego Programu Ochrony i Promocji Zdrowia Psychicznego na lata 2021-2025
IV	Cele programu i planowane działania
V	Diagnoza zdrowia psychicznego mieszkańców gminy Wąpielsk
	1. Ogólna charakterystyka gminy Wąpielsk
	2. Zasoby gminy Wąpielsk – instytucje działające na rzecz zdrowia psychicznego
	3. Dane statystyczne w zakresie zdrowia psychicznego mieszkańców gminy Wąpielsk
VI	Podsumowanie

I WPROWADZENIE

Gminny Program Ochrony i Promocji Zdrowia Psychicznego na lata 2021-2025 w Gminie Wąpielsk oparty jest na zasadzie integracji działań, na rzecz poprawy i utrzymania zdrowia społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem zdrowia psychicznego. Ochrona zdrowia może być realizowana przez różne podmioty i w różnych miejscach, począwszy od zakładów opieki zdrowotnej, poprzez szkoły, zakłady pracy, organizacje pozarządowe i społeczność lokalną. Wyznaczone kierunki działań mają na celu podejmowanie kompleksowych i efektywnych form pomocy w zakresie ochrony zdrowia psychicznego oraz poprawę jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin. Stan zdrowia psychicznego społeczeństwa zależy w dużej mierze od tego, jaki prowadzi styl życia oraz co robi, aby swoje zdrowie zachować i chronić. Dlatego też w działaniach na rzecz zdrowia psychicznego liczy się każdy mieszkaniec indywidualnie oraz grupowo.

W ochronie zdrowia psychicznego przywiązuje się ogromną wagę do jednostkowej odpowiedzialności za zdrowie człowieka. Dokonujemy w codziennym życiu wyborów, które zdrowiu szkodzą, bądź je wspomagają. Promocja zdrowia jest więc procesem zmierzającym do zachowania prawidłowego zdrowia psychicznego. Działania promocyjne i profilaktyczne często w mniejszym lub większym stopniu wzajemnie na siebie oddziałują.

Zachowania zdrowotne przejawiają się w skutek np. wzorów rodzinnych, tradycji, mody, niewiedzy, przyzwyczajeń i stąd działania zawarte w Gminnym Programie Ochrony i Promocji Zdrowia Psychicznego na lata 2021-2025 zostały tak sformułowane, by położyć nacisk na działania zapobiegawcze, dotyczące w szczególności profilaktyki, przeciwdziałające zachowaniom szkodliwym dla zdrowia psychicznego i fizycznego.

Zdrowie to także potencjał zdolności adaptacyjnych danego organizmu do wymogów otoczenia, do pełnienia ról społecznych, przystosowania się do zmian występujących w środowisku i umiejętności radzenia sobie z tymi zmianami. Ponadto jest ono środkiem umożliwiającym lepszą jakość życia i zasobem gwarantującym rozwój społeczeństwa.

Na utrzymanie zdrowia jednostki ma wpływ kilka aspektów:

- kondycja, aktywność fizyczna,
- właściwe, racjonalne odżywianie,
- odporność na stres,
- utrzymywanie czystości ciała i otoczenia,
- prawidłowe funkcjonowanie w społeczeństwie,
- poddawanie się profilaktycznym badaniom medycznym.

Zdrowie to również wartość na poziomie społecznym. Stanowi ono dobro publiczne, chronione w imię zasad solidaryzmu, współodpowiedzialności. Zapobieganie chorobom, w tym chorobom psychicznym jest celem zdrowia publicznego, które dotyczy całego społeczeństwa.

Zgodnie z ustawą o ochronie zdrowia psychicznego, gdy jest mowa o osobach z zaburzeniami psychicznymi należy przez to rozumieć:

1. Osoby chore psychicznie (wykazujące zaburzenia psychiatryczne).
2. Osoby upośledzone umysłowo, osoby wykazujące inne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, osoby te wymagają świadczeń zdrowotnych lub innych form pomocy i opieki niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym.

II PODSTAWA PRAWNA

Podstawą opracowania Gminnego Programu Ochrony i Promocji Zdrowia Psychicznego na lata 2021-2025 w Gminie Wąpielsk jest:

- **ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego** (Dz. U. z 2020 r. poz. 685), zgodnie z którą ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane,
- **ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej** (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.), zgodnie z którą do zadań własnych Gminy należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
- **ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym** (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713 z późn. zm.) określająca zadania własne gminy w zakresie zaspokojenia zbiorowych potrzeb mieszkańców z zakresu ochrony zdrowia,
- **ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych** (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1398 z późn. zm.), co oznacza zapewnienie równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej,
- **ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi** (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2277 z późn. zm.), zgodnie z którą do jednostek samorządu terytorialnego należy prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych, w tym kampanii edukacyjnych, dotyczących ryzyka szkód wynikających ze spożywania alkoholu dla konsumentów i ich otoczenia,
- **ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii** (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050), zgodnie z którą do jednostek samorządu terytorialnego należy prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii,
- **ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej** (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.), zgodnie z którą wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji,
- **ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie** (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.), zgodnie z którą do zadań gminy należy upowszechnianie informacji dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości przeciwdziałania przemocy w rodzinach,

- **ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie** (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1057), zgodnie z którą organy administracji publicznej prowadzą działalność w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym we współpracy z organizacjami pozarządowymi lub podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy,

- **rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu**

Zdrowia na lata 2021-2025 (Dz. U. z 2021 r. poz. 642), na podstawie którego jednostki samorządu terytorialnego zobowiązane są do opracowania i realizacji samorządowych programów lub strategii ochrony zdrowia psychicznego, prowadzenia działań na rzecz upowszechniania wiedzy na temat zdrowia psychicznego i jego uwarunkowań, kształtowania przekonań, postaw, zachowań i stylu

życia wspierającego zdrowie psychiczne, rozwijania umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu,

- **rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 lutego 2017 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022** (Dz. U. z 2017 r. poz. 458).

III REALIZACJA GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY I PROMOCJI ZDROWIA PSYCHICZNEGO NA LATA 2021-2025

Skuteczność realizacji tak szerokiego Programu wymaga zapewnienia określonych warunków, w tym szczególnie:

1. Upowszechnienia celów i zadań programu.
2. Przygotowania odpowiednich materiałów informacyjnych, dostosowanych do potrzeb różnych grup ludności.
3. Opracowania szczegółowych programów i harmonogramu działań przez wszystkich uczestników realizacji Programu i zapewnienia odpowiednich środków finansowych w swoich budżetach przez jednostki odpowiedzialne za realizację zadań.
4. Nadania priorytetu problematyce ochrony zdrowia psychicznego i różnym przedsięwzięciom dotyczącym wdrożenia projektów promocji zdrowia psychicznego i edukacji zdrowotnej na poziomie lokalnym.
5. Zapewnienia odpowiednich środków na wdrożenie projektów promocji zdrowia psychicznego.

Zadania priorytetowe dotyczące ochrony zdrowia psychicznego dla Gminy Wąpielsk to:

1. Zapobieganie zaburzeniom psychicznym.
2. Ochrona zdrowia psychicznego w placówkach oświatowych.

Celem głównym Gminnego Programu Ochrony i Promocji Zdrowia Psychicznego na lata 2021-2025 w Gminie Wąpielsk jest ochrona zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym.

Celami szczegółowymi są:

1. W zakresie promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym:
 - upowszechnienie wiedzy na temat ochrony zdrowia psychicznego,
 - kształtowanie zachowań i stylów życia korzystnych dla zdrowia psychicznego,
 - poczucie bezpieczeństwa w życiu społecznym i rodzinnym,
 - rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrożenia zdrowia psychicznego.
2. Pomoc osobom z zaburzeniami psychicznymi w życiu codziennym.

Podstawowym zadaniem tego Programu jest to, aby ochrona zdrowia psychicznego stała się czynnikiem integrującym wszystkie środowiska lokalne.

Głównymi adresatami przedsięwzięć i inicjatyw zmierzających do poprawy stanu zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym są wszyscy mieszkańcy Gminy Wąpielsk, przy uwzględnieniu grup ryzyka oraz osób z diagnozą zaburzeń psychicznych. Grupy ryzyka obejmują dzieci i młodzież, osoby starsze, bezrobotnych, osoby niepełnosprawne, osoby doznające przemocy, osoby w różnego rodzaju kryzysach

psychicznych wywołanych nagłą zmianą sytuacji życiowej tj. śmierć bliskiej osoby, wypadek, rozwód, utrata pracy, obniżenie nastroju.

Gminny Program Ochrony i Promocji Zdrowia Psychicznego na lata 2021-2025 będzie realizowany przez instytucje i organizacje działające na terenie Gminy Wąpielsk.

Podmioty realizujące Program:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąpielsku – zwany dalej GOPS,
- szkoły z terenu gminy Wąpielsk,
- Urząd Gminy w Wąpielsku,
- Gminny Ośrodek Zdrowia w Wąpielsku – zwany dalej GOZ,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wąpielsku – zwana dalej GKRPA,
- Klub Seniora „Tęcza”,
- placówki Powiatu Rypińskiego działające na rzecz osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi.

Źródła finansowania.

Działania podejmowane w ramach realizacji programu, związanych z osiągnięciem wyznaczonych celów, finansowane będą ze środków budżetu Gminy, ochrony zdrowia. Przewiduje się również współudział w finansowaniu działań ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

Okres realizacji Programu obejmuje lata 2021-2025, realizacja Programu będzie miała charakter ciągły od momentu jego przyjęcia.

Monitorowanie realizacji Programu

Monitorowanie odbywać się będzie na podstawie osiąganych wskaźników, w oparciu o informacje uzyskiwane od realizatorów poszczególnych działań. Ewaluacja programu przeprowadzona będzie raz do roku, w pierwszym kwartale roku, za miniony rok kalendarzowy przez Zespół koordynujący realizację Gminnego Programu Ochrony i Promocji Zdrowia Psychicznego na lata 2021-2025, powołany przez Wójta Gminy Wąpielsk.

Wskaźniki monitoringu

Liczba przygotowanych i zrealizowanych programów i przedsięwzięć profilaktycznych, liczba osób, którym udzielono świadczeń zdrowotnych, liczba wykrytych zaburzeń, liczba korzystających z poszczególnych form pomocy, ilość materiałów promujących zdrowie psychiczne, liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych.

Przewidywane efekty realizacji programu:

1. Zmiana postaw społeczeństwa wobec osób z zaburzeniami zdrowia psychicznego.
2. Wzrost świadomości społecznej na temat istniejących zagrożeń zdrowia psychicznego.
3. Promowanie zdrowego stylu życia i alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
4. Wykształcenie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych stwarzających zagrożenie dla zdrowia psychicznego.
5. Rozszerzenie katalogu usług pomocowych dla osób z zagrożeniami zdrowia psychicznego. Zintegrowanie działań poszczególnych instytucji działających na terenie gminy na rzecz ochrony zdrowia w szczególności zdrowia psychicznego.

IV CELE PROGRAMU I PLANOWANE DZIAŁANIA

Cel główny 1

Promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym.

Cele szczegółowe:

1. Upowszechnianie wiedzy na temat zdrowia psychicznego, kształtowanie zachowań i stylów życia korzystnych dla zdrowia psychicznego, rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu.

2. Zapobieganie zaburzeniom psychicznym.

3. Zwiększanie integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi.

Cel główny 2

Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym.

Cele szczegółowe:

1. Upowszechnienie środowiskowego modelu psychicznej opieki zdrowotnej.

2. Upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego.

3. Aktywizacja zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi.

1. Cele i zadania do realizacji

Cel główny 1

Promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym

Cel szczegółowy 1.1

Upowszechnienie wiedzy na temat zdrowia psychicznego, kształtowanie zachowań i stylów życia korzystnych dla zdrowia psychicznego, rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu.

Lp.	Zadania	Realizator	Termin	Wskaźnik
1.	Wdrożenie holistycznego podejścia do promocji zdrowia psychicznego w szkole, obejmującego kontrolowanie zachowania w klasie, rozwój umiejętności społecznych oraz zapobieganie znęcania się nad słabszymi.	Szkoły Gminy Wapielsk	2021/2025	Zmniejszenie negatywnych zachowań wychowawczych
2.	Podnoszenie świadomości środowiska lokalnego na temat promocji zdrowia psychicznego poprzez umieszczenie plakatów oraz ulotek w miejscach ogólnie dostępnych.	GOPS, GKRPA	2021/2025	Zwiększenie wiedzy nt. zdrowia psychicznego o 10%
3.	Prowadzenie kampanii informacyjnych o zagrożeniach dla zdrowia psychicznego, skierowanych do odpowiednio wybranych grup docelowych, zgodnie z potrzebami i aktualną sytuacją epidemiologiczną, ze szczególnym uwzględnieniem osób w podeszłym wieku.	GOPS	Co najmniej raz w roku	Liczba osób uczestniczących w kampanii
4.	Uwzględnienie zagadnień związanych z ryzykiem wystąpienia zaburzeń psychicznych u osób nadużywających alkoholu lub inne środki psychoaktywne.	GKRPA	2021/2025	Liczba osób zapraszanych/wzywanych na posiedzenia komisji i spotkania z terapeutami

Cel szczegółowy 1.2

Zapobieganie zaburzeniom psychicznym.

Lp.	Zadania	Realizator	Termin	Wskaźnik
1.	We współpracy z rodzicami kierowanie na	Szkoły Gminy	2021/2025	Liczba dzieci

	badania dzieci oraz młodzież, u których występują zaburzenia zachowania oraz istnieje zagrożenie wystąpienia zaburzeń psychicznych do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.	Wąpielsk		objętych pomocą
2.	Porady i konsultacje dla osób zagrożonych zaburzeniami psychicznymi	GOPS, GKRPA	Na bieżąco	Liczba konsultacji i porad
3.	Prowadzenie wczesnej diagnostyki i interwencji w zaburzeniach rozwoju u dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym	Szkoły Gminy Wąpielsk	2021/2025	Liczba dzieci objęta obserwacją
4.	Zachęcanie osób w podeszłym wieku do dalszego aktywnego uczestniczenia społecznego, kulturalnego, ekonomicznego i politycznego w życiu społeczeństwa.	Organizacje zrzeszające seniorów, Szkoły Gminy Wąpielsk, GOPS	2021/2025	Liczba osób uczestnicząca w życiu społeczności lokalnej
5.	Przygotowanie kampanii przeciw stygmatyzacji i dyskryminacji po to, aby zlikwidować stereotypy, mity kulturowe i błędne wyobrażenia o chorobie psychicznej.	GOPS, Szkoły Gminy Wąpielsk	Co najmniej raz w roku	Liczba osób uczestnicząca w kampanii/ organizatorzy i odbiorcy kampanii

Cel szczegółowy 1.3

Zwiększanie integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi.

Lp.	Zadania	Realizator	Termin	Wskaźnik
1.	Zapewnienie wsparcia umożliwiającego ludziom chorym psychicznie pełne uczestnictwo we wszystkich aspektach życia społecznego.	GOPS	2021/2025	Liczba osób korzystających ze wsparcia

Cel główny 2

Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym.

Cel szczegółowy 2.1

Upowszechnianie środowiskowego modelu psychicznej opieki zdrowotnej.

Lp.	Zadania	Realizator	Termin	Wskaźnik
1.	Współpraca Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wąpielsku ze służbami opieki psychiatrycznej na terenie powiatu oraz z lekarzami.	GOPS	2021/2025	Liczba kontaktów
2.	Utrzymanie dostępności do świadczeń zdrowotnych z zakresu porad psychologicznych i psychiatrycznych	GOZ	2021/2025	Liczba świadczeń

Cel szczegółowy 2.2

Upowszechnianie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego.

Lp.	Zadania	Realizator	Termin	Wskaźnik
1.	Organizowanie specjalistycznych usług opiekuńczych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąpielsku.	GOPS	2021/2025	Liczba osób
2.	Wdrażanie i upowszechnianie różnych form aktywności fizycznej dla osób starszych, jak np. ćwiczenie aerobiku lub innych.	Urząd Gminy w Wąpielsku	2021/2025	Liczba osób

3.	Wspieranie organizacji pozarządowych, które reprezentują grupy zmarginalizowane oraz umożliwiają im wzmacnianie więzi społecznych.	Urząd Gminy w Wapielsku	2021/2025	Liczba podjętych działań wspierających/uczestników działań
----	--	-------------------------	-----------	--

Cel szczegółowy 2.3

Aktywizacja zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi.

Lp.	Zadania	Realizator	Termin	Wskaźnik
1.	Kontakt osoby z zaburzeniami psychicznymi z pośrednikiem pracy w celu przedstawienia ofert pracy znajdujących się w rejestrach urzędu pracy.	GOPS	2021/2025	Liczba osób
2.	Współpraca Gminy w zakresie pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Rypinie.	GOPS	Na bieżąco	Liczba osób objęta pomocą

V DIAGNOZA ZDROWIA PSYCHICZNEGO MIESZKAŃCÓW GMINY WAPIELSK

1. Ogólna charakterystyka gminy Wapielsk

Gmina Wapielsk jest gminą wiejską. Obszar gminy znajduje się we wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie rypińskim. Ogólna powierzchnia obszaru gminy wynosi 9378 ha i składa się z 16 sołectw. Liczba mieszkańców wynosi 4039 osób.

Na terenie gminy funkcjonują placówki oświatowe, ukierunkowane na prawidłowy i wszechstronny rozwój dzieci, młodzieży i rodziny – podstawowej komórki społeczeństwa. Należą do nich 3 szkoły podstawowe i zespół szkolno-przedszkolny.

Na terenie gminy Wapielsk znajdują się również Gminna Biblioteka Publiczna, obiekty sportowe tj. hala sportowa, boiska przy placówkach oświatowych, ORLIK.

Analiza sytuacji życiowej mieszkańców gminy Wapielsk wykazała, że borykają się oni najczęściej z takimi problemami jak: bezrobocie, długotrwała choroba, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i alkoholizm, co może powodować między innymi uzależnienie od wsparcia instytucji pomocowych oraz pojawienie się barier natury psychologicznej zwłaszcza niskiego poczucia własnej wartości, braku motywacji do działania, lęku przez podejmowaniem nowych aktywności.

Negatywne zjawiska zdiagnozowane w tych rodzinach utrudniają im readaptację społeczną, zawodową i wymagają podjęcia wobec tych osób działań profilaktycznych i wspierających, aby w pierwszej kolejności zmienić ich bierną postawę na aktywną i uświadomić im zagrożenia wynikające z dalszego pozostawania w stagnacji (bez pracy i bez dochodu) oraz wsparcia z zewnątrz, gdyż mogą one prowadzić do powstania u tych osób zespołu wyuczonej bezradności, popadania w uzależnienia od środków psychoaktywnych, izolację społeczną, depresję, a w końcowym efekcie zaburzenia zdrowia psychicznego i funkcjonowanie na marginesie życia społecznego.

Należałoby również podnieść świadomość społeczną na temat:

- zagrożeń stwarzanych przez media cyfrowe i technologie informacyjno-komunikacyjne,
- zagrożeń społecznych, wychowawczych, zdrowotnych, moralnych mających miejsce w cyberprzestrzeni.

Powyższe okoliczności uzasadniają potrzebę podjęcia działań wspierających i profilaktycznych z zakresu ochrony zdrowia psychicznego, jednocześnie przeciwdziałających procesowi wykluczenia społecznego mieszkańców gminy.

2. Zasoby gminy Wapielsk – instytucje działające na rzecz zdrowia psychicznego

Na terenie gminy Wapielsk działają instytucje o zasięgu gminnym.

Gminny Ośrodek Zdrowia w Wąpielsku, w zakresie realizacji podstawowej opieki zdrowotnej wykrywa, bada i leczy pacjentów z zaburzeniami psychicznymi, a w razie potrzeby kieruje ich do poradni i szpitali specjalistycznych.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wąpielsku zajmują się osobami, które chcą zgłosić problem alkoholowy i uzyskać pomoc. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wąpielsku przyjmuje wnioski o leczeniu osób uzależnionych od alkoholu, które posiadają miejsce zamieszkania lub pobytu na terenie gminy Wąpielsk. Najlepiej, gdy osobą zgłaszającą problem jest członek najbliższej rodziny, który dobrze zna skalę problemu i wie, jak naprawdę wygląda sytuacja rodzinna. Ponadto, wniosek o leczenie mogą do Komisji złożyć inne instytucje, takie jak GOPS, Policja itp. Również sama osoba uzależniona z własnej inicjatywy może przyjść do GKRPA po pomoc i poradę w sprawie podjęcia leczenia. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, na leczenie na podstawie wyroku Sądu można skierować osoby, które w związku ze swoją chorobą alkoholową powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizację nieletnich, systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny, uchylają się od pracy.

Zadania z zakresu pomocy społecznej realizuje **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąpielsku**. Kluczowym problemem z punktu widzenia zadań GOPS przewidzianym do realizacji w ramach programu jest przeciwdziałanie pogłębiającemu się zjawisku wykluczenia społecznego osób objętych świadczeniami pomocy społecznej z zaburzeniami zdrowia psychicznego.

W 2018 r. ze wsparcia GOPS skorzystało 211 rodzin, w tym 638 osoby, w 2019 r. pomoc społeczna w różnych formach skierowana została do 210 rodzin, w tym do 616 osób, a w 2020 r. do 190 rodzin, 558 osób.

Wachlarz okoliczności, stanowiących uzasadnienie do ubiegania się o pomoc społeczną jest bardzo szeroki. Poniższa tabela przedstawia najczęstsze powody zwracania się o świadczenia z pomocy społecznej.

Rok	Powody korzystania ze świadczeń pomocy społecznej				
	Bezrobocie	Długotrwała lub ciężka choroba	Niepełnosprawność	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	Alkoholizm
2018	108 rodzin	88 rodzin	50 rodzin	35 rodzin	8 rodzin
2019	99 rodzin	86 rodzin	54 rodziny	25 rodzin	5 rodzin
2020	136 rodzin	80 rodzin	57 rodzin	16 rodzin	3 rodziny

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąpielsku na rzecz osób niepełnosprawnych z zaburzeniami zdrowia psychicznego świadczy pomoc w formie:

1. Zapewnienie pomocy w formie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dzieci i osób dorosłych.

2. Pokrywanie częściowej odpłatności za pobyt osób z zaburzeniami psychicznymi w Domu Pomocy Społecznej.

3. Pomoc rzeczowa w formie bezpłatnych posiłków z rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu”.

4. Udzielanie pomocy finansowej w formie: zasiłków stałych, zasiłków okresowych i zasiłków celowych.

5. Pracownicy socjalni w ramach prowadzonej pracy socjalnej udzielają osobom z zaburzeniami psychicznymi informacji o przysługujących im formach pomocy, współpracują z innymi instytucjami w celu udzielenia tym osobom kompleksowego wsparcia, informują o możliwości ubiegania się o ustalenie stopnia niepełnosprawności, motywują osoby uzależnione od alkoholu i narkotyków do podjęcia leczenia odwykowego i udziału w systematycznej terapii.

Tutejszy GOPS podejmuje ponadto działania w kierunku przeciwdziałania alkoholizmowi i przemocy domowej. W ramach programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie funkcjonuje **Zespół Interdyscyplinarny przy Urzędzie Gminy dla ofiar przemocy domowej**, którego celem jest zwiększenie: skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie, dostępności pomocy ofiarom przemocy domowej, skuteczności działań

interwencyjnych wobec sprawców przemocy domowej, rozszerzenie bazy pomocowej dla ofiar przemocy w rodzinie oraz zintegrowanie działań poszczególnych instytucji gminnych na rzecz ochrony i pomocy ofiarom przemocy domowej.

3. Dane statystyczne w zakresie zdrowia psychicznego mieszkańców gminy Wąpielsk

W diagnozie zdrowia psychicznego dla gminy Wąpielsk oparto się na danych zgromadzonych samodzielnie oraz informacjach statystycznych ogólnodostępnych. Informacje te należałoby nazwać zbiorem danych na temat liczby osób chorych objętych różnego rodzaju formami leczenia, wobec których gmina lub inne jednostki już prowadzą działania.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąpielsku w latach 2018-2020 podejmował następujące działania w kierunku ochrony zdrowia psychicznego:

1. Zapewniał pomoc w formie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania w 2018 r. dla 3 osób (455 świadczeń), w 2019 r. dla 5 osób (1327 świadczeń), w 2020 r. dla 6 osób (2217 świadczeń).

2. Pokrywał część odpłatności za pobyt w 2018 roku 3 osób, w 2019 roku 3 osób, w 2020 roku 5 osób z zaburzeniami psychicznymi w Domach Pomocy Społecznej.

3. Udzielał pomocy rzeczowej w formie bezpłatnych posiłków z rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu”.

4. Udzielał pomocy finansowej w formie zasiłków stałych, zasiłków okresowych, zasiłków celowych.

5. Pracownicy socjalni w ramach prowadzonej pracy socjalnej udzielali osobom z zaburzeniami psychicznymi informacji o przysługujących im formach pomocy, współpracowali z innymi instytucjami w celu udzielenia tym osobom kompleksowego wsparcia.

Zespół Interdyscyplinarny przy Urzędzie Gminy dla ofiar przemocy domowej udziela informacji, osobom dotkniętym przemocą psychiczną i fizyczną, dotyczących danych kontaktowych psychiatrów lub psychologów pełniących dyżury w przychodniach specjalistycznych oraz możliwości skorzystania z porad prawnych.

W poszczególnych latach założono następującą liczbę niebieskich kart z powodu przemocy i problemów alkoholowych w rodzinach: 2018 – 5 kart, 2019 – 9 kart, 2020 – 4 karty.

Na terenie Gminy Wąpielsk funkcjonują następujące placówki oświatowe:

1. Zespół Szkolno-Przedszkolny w Radzikach Dużych

2. Szkoły Podstawowe w Długiem, Wąpielsku i Półwiesku Małym.

W Zespole Szkolno-Przedszkolnym i Szkołach Podstawowych funkcjonujących na terenie Gminy Wąpielsk w roku szkolnym 2017/2018 pobierało naukę 428 dzieci, w tym 22 dzieci legitymujących się orzeczeniami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej wydanymi w 2018 r., w roku szkolnym 2018/2019 pobierało naukę 472 dzieci, w tym 17 dzieci legitymujących się orzeczeniami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej wydanymi w 2019 r., w roku szkolnym

2019/2020 pobiera naukę 410 dzieci, w tym 17 dzieci legitymujących się orzeczeniami Poradni

Psychologiczno-Pedagogicznej wydanymi w 2020 r.

Placówki oświatowe realizują działania w zakresie ochrony zdrowia psychicznego w obszarach bezpieczeństwa przeciwdziałania uzależnieniom, przemocy i reagowania na otaczające nas zło, relacji w grupie i zdrowego stylu życia oraz tolerancji i integracji z osobami niepełnosprawnymi. Organizują również spotkania na temat radzenia sobie z problemami wychowawczymi występującymi na terenie szkoły oraz domu, problemami w relacjach rodzic-dziecko oraz rodzic-nauczyciel i dziecko-nauczyciel, pomocy dziecku z problemami agresji, wagarów, wycofania, nieśmiałości, przezwyciężenia lęku separacyjnego.

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Rypinie w okresie od stycznia 2018 r. do kwietnia 2020 r. wydał 50 orzeczeń dla mieszkańców gminy Wąpielsk, dotyczące niepełnosprawności w zakresie zdrowia psychicznego oznaczonych kodami: 02-P choroby psychiczne, 01-U upośledzenie psychiczne, 12-C całkowite zaburzenia rozwojowe. Niepełnosprawność orzeczono w przypadku 18 dzieci (0-16 lat), 9 osób w wieku 16-25 lat, 3 osób w wieku 36-40 lat, 13 osób w wieku 41-59 lat, 7 osób w wieku 60 lat i więcej, ze względu na płeć dotyczyła ona 18 kobiet i 32 mężczyzn.

Do Gminnej Komisji rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wąpielsku w:

2018 roku – wpłynęły 4 wnioski o objęcie leczeniem odwykowym, 10 osób uczestniczyło w spotkaniach wspierających GKRPA, 2 osoby brały udział w terapii stacjonarnej.

2019 roku – wpłynęły 4 wnioski o objęcie leczeniem odwykowym, 10 osób wzięło udział w spotkaniach wspierających GKRPA, 4 osoby skorzystały z terapii stacjonarnej

2020 roku – nie wpłynęły wnioski o objęcie leczeniem odwykowym, 15 osób wzięło udział w spotkaniach wspierających GKRPA, nikt nie skorzystał z terapii stacjonarnej

VI PODSUMOWANIE

Pozyskane dane wskazują na występowanie zagrożeń dla zdrowia psychicznego wśród mieszkańców gminy Wąpielsk.

Występują duże potrzeby mieszkańców gminy w dziedzinie ochrony zdrowia psychicznego. Największym problemem jest ograniczona dostępność do specjalistów psychiatrów i psychologów w najbliższych placówkach realizujących umowy z NFZ w tym zakresie.

W przypadku świadczeń ambulatoryjnych w interwencjach kryzysu zagrażającego zdrowiu psychicznemu i życiu, ważne jest, aby pomoc była dostępna w możliwie krótkim czasie. Usługi winny być świadczone blisko miejsca zamieszkania, tak aby nie utrudniać funkcjonowania społecznego i rodzinnego osób potrzebujących pomocy.

W związku z powyższym władze samorządowe i powiatowe, jak również służba zdrowia, powinny podjąć wszelkie działania zmierzające do zwiększenia dostępności lokalnej społeczności do bezpłatnego leczenia psychiatrycznego.

Negatywne zjawiska zdiagnozowane wśród mieszkańców gminy utrudniają im readaptację społeczną, zawodową i wymagają podjęcia wobec tych osób działań profilaktycznych i wspierających, aby w pierwszej kolejności zmienić ich bierną postawę na aktywną i uświadomić zagrożenia wynikające z dalszego pozostawania w stagnacji (bez pracy i bez dochodu). Powyższe okoliczności uzasadniają potrzebę podjęcia działań wspierających i profilaktycznych w zakresie ochrony zdrowia psychicznego, jednocześnie przeciwdziałając procesowi wykluczenia społecznego mieszkańców naszej gminy.

Z powyższego wynika, że bardzo pożądanymi działaniami w powyższym zakresie jest profilaktyka i promocja zdrowia.

Gminy Program Ochrony i Promocji Zdrowia Psychicznego na lata 2021-2025 oparty jest na zasadzie integracji działań na rzecz poprawy i utrzymania zdrowia społeczności lokalnej ze szczególnym uwzględnieniem profilaktyki i promocji zdrowia psychicznego.

UZASADNIENIE

Uznając, że zdrowie psychiczne jest fundamentalnym dobrem osobistym człowieka, a ochrona praw osób z zaburzeniami psychicznymi należy do obowiązków państwa. Art. 1 ust. 1 ustawy z dn. 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685) podnosi, że ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane.

Natomiast art. 2 ust. 4 ustawy z dn. 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685) przywołuje prowadzenie działań określonych w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego do zadań własnych samorządów województw, powiatów i gmin. Mając na uwadze zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty do zadań własnych gminy należy m.in. ochrona zdrowia.

Zadaniem własnym gminy z zakresu ochrony zdrowia psychicznego jest realizacja Narodowego Programu Ochrony Zdrowia. W Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego nałożono na samorządy terytorialne obowiązek przyjęcia lokalnych programów ochrony zdrowia psychicznego.

Człowiek na różnych etapach swojego życia może być narażony na różnorodne zakłócenia czynności psychicznych, wówczas będzie potrzebował pomocy i wsparcia. Nasza wiedza na temat zaburzeń psychicznych w dużej mierze opiera się na mitach, stereotypach i błędnych wyobrażeniach. Stąd buduje się wiele niepotrzebnych barier, tworzy sztuczne problemy. Świat społecznych odniesień tworzy grunt do poczucia wyobcowania, zagubienia, niskiego poczucia wartości, lęku, braku zaufania, wycofania się z aktywności życiowej. Ale tak nie musi być. Żeby było inaczej potrzebna jest przede wszystkim zmiana świadomości ogółu społeczeństwa. Zaburzenia psychiczne wiążą się z utratą, niekoniecznie bezpowrotnie, równowagą psychiczną.

Gminny Program Ochrony i Promocji Zdrowia Psychicznego dla Gminy Wąpielsk na lata 2021-2025 ma za zadanie zwrócić uwagę na problemy osób z zaburzeniami psychicznymi i zaprezentować przyszłym realizatorom wykazu problemów, które należy dostrzegać wokół siebie oraz listę celów i kierunków działania, które winny być uwzględnione dla osiągnięcia poprawy stanu zdrowia społeczeństwa. Działania te mają przyczynić się również do wypracowania skutecznych sposobów radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych a także efektywnej i kompleksowej opieki psychiatrycznej.

Gminny Program Ochrony i Promocji Zdrowia Psychicznego dla Gminy Wąpielsk na lata 2021-2025 jest konieczny w przypadku ubiegania się przez gminę o dofinansowanie z budżetu państwa specjalistycznych usług opiekuńczych zlecanych przez specjalistów psychiatrii.

Biorąc pod uwagę powyższe, uchwałę należy uznać za konieczną i uzasadnioną.

Przewodniczący
Rady Gminy

Tomasz Czajkowski